

חוי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

עלון מס'
21

בגליון השבוע

מענייני שבת

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

מדיני שבת

האם מותר לאשה להתאפר בשבת?

איסור "צובע" הרי הוא מכלל ל"ט אבות מלאכה האסורות בשבת מן התורה, הצביעה היתה נעשית בצמר שממנו נעשו אח"כ הבגדים, צביעת עור האדם ג"כ אסורה, אך אינה אסורה מדאורייתא, שמן התורה אין איסור צביעה על עור האדם, אבל עכ"פ איסור מדרבנן יש בזה. (סימן ש"ג מ"ב ס"ק ע"ט.)

ומשום כך, אשה הנותנת סומק על פניה, או אפילו אבקת פודרה, הרי היא עושה צביעה בפניה, והדבר אסור. (שו"ע סעיף כ"ה.)

איסור זה כולל כל סוגי האיפור למיניהם, כגון אודם לשפתיים [ובזה יש אף איסור דאורייתא של ממרח], ורימל (מסקרה) לריסים, וכן נתינת לק על הציפורניים.

ויש לדעת, שהאיסור הוא אף באיפור שצובע את העור בגוון הטבעי שלו, ולא רק כשמשנה את צבע העור, משום שסוף סוף הדבר מוסיף צבע טבעי לעור, או נותן לו ברק וכדו'. (שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק י"ד)

האם מותר לאשה להסיר בשבת איפור מפניה או לק מציפורניה?

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (שמירת שבת כהלכתה תיקונים ומלואים על פרק י"ד הערה ע"ט.) חושש לאיסור מוחק בהסרת הלק מן הציפורניים וכדו', משום שזה מחיקה ע"מ לצבוע אח"כ עוד פעם. ומשום כך אשה שיש לה איזה צורך חשוב להסיר את הלק וכדו', תעשה שאלת חכם.

אשה שהלק על ציפורניה התחיל להתקלף, כיצד תיטול את ידיה בשבת כשרוצה לאכול לחם?

ישנו דין בהלכות נטילת ידיים (סימן קס"א ס"א.) שאסור שתהיה חציצה ע"ג היד. אך יש בזה חילוק, שאם החציצה היא על רוב היד, אפילו אם אין האדם מקפיד ע"ז, ה"ז חוצץ וצריך להסיר זאת לפני הנטילה. אך אם החציצה רק על מיעוט מן היד, אם אינו מקפיד ע"ז אין זה חוצץ, אבל אם הוא מקפיד ע"ז ה"ז חוצץ.

בדרך כלל אשה מקפידה שלא להשאיר על ציפורניה לק שהתחיל להתקלף, וא"כ אפילו שהלק הוא רק על ציפורניה שזה מיעוט מן היד, ה"ז חוצץ (ואפילו אם כרגע אין לה זמן להוריד זאת וכדו', כיון שסוף סוף כוונתה להוריד זאת הרי זה חוצץ.) וא"א ליטול כך ידיים.

אמנם, כבר למדנו שלהסיר את הלק הזה בשבת יש בזה חשש איסור מחיקה. ולכן אשה שיש לק על ציפורניה, תקפיד לבדוק לפני שבת את הציפורניים, שיהיו או צבועות היטב בלק, או להסירו לגמרי. ואם מצאה בשבת שהלק שעל ידיה התחיל להתקלף, תעשה שאלת חכם.

מדוע מותר לאכול מאכלים אדומים בשבת הרי זה צובע את השפתיים?

בשו"ע (סימן ש"כ סעיף כ.) כתב שהאוכל תותים או שאר פירות הצובעים, יזהר לא ליגע בידיו המלוכלכות מצבע הפרי בבגדיו, משום שהוא צובע את בגדיו. וכתב שם המ"ב, (ס"ק נ"ח.) שכל חשש השו"ע הוא שלא יגע בבגדיו, אבל מה שפניו וידיו נצבעות בעת האכילה,

אין בזה חשש. והטעם, מפני שאין איסור צביעה אלא בדבר שדרכו לצבוע.

ולכאן, לפי"ז אשה שדרכה לצבוע את שפתיה, צריך היה לאסור עליה אכילת דברים הצובעים את שפתיה, שהרי דרכה בכך. אמנם נראה, שאף לאשה הדבר מותר, מפני שדרכה של האשה לצבוע את שפתיה באופן מדויק ואחיד, ועל ידי אכילת מאכל אדום נצבע גם העור שלמעלה מן השפתיים, והצביעה לא נעשית בצורה אחידה, וא"כ זה נחשב כדבר שאין דרכו בכך, ומותר.

יש לי שערות בראש שמפריעות לי מאד, האם מותר להורידם בשבת?

תלישת שערות בשבת אסורה משום מלאכת "גוזז". מלאכה זו יש בה אופנים האסורים מדאורייתא, מהם שהעושה אותם בשוגג חייב חטאת ובמזיד חייב כרת, ומהם שאין בהם חיוב אלא איסור בלבד. ויש בה אופנים שאסורים רק מדרבנן, ויתבאר להלן.

הנה כל מלאכות שבת נלמדו מהמלאכות שנעשו במשכן. ונחלקו הראשונים (ראה כ"ז בביאור הלכה סימן ש"מ ד"ה וחי"ב.) במה הייתה נעשית מלאכת "גוזז" במשכן, דעת התוספות שמלאכת גוזז הייתה נעשית בגזיזת הצמר מהכבשים בשביל הצורך בצמר. ולפי"ז, התולש מראשו, אם תולש אותם בשביל שצריך את השערות [כגון למוכרם וכדו'], הרי זה ממש כעין המלאכה שנעשתה במשכן, ואסור מדאורייתא לכו"ע. אבל אם תולש את השערות רק בשביל שלא רוצה אותם על

הלכות שבת - המשך

גוזר את השיער בכלי ובין אם תולשו ביד. (שם) אך ישנו חילוק בזה, שכל מה שכתבנו לעיל שיש איסור מן התורה בגזירת שיער, זה דווקא כשגוזר את השיער בכלי, משום שכך הוא הדרך להסרת שיער. אבל תלישת שערות ביד אינה אסורה אלא מדרבנן, שאין זה הדרך להסרת שיער (מ"ב ס"ק ב').

אמנם המסיר שיער לבן מתוך שערות שחורות או להיפך, יש לו איסור מן התורה אף בתלישת השיער ביד, משום שכך הוא הדרך להסיר זאת ביד. (ביאור הלכה ד"ה אפילו באחת).

בגליון הבא:

צמותיה של הילדה התפרקו האם מותר לשוב ולקולען בשבת?

כיצד מותר לסרק את השערות בשבת?

האם מותר לסרק "פאה" בשבת?

ציפורן שנתלשה קצת האם מותר להסירה לגמרי בשבת?

האם מותר לקלף גלד של פצע בשבת? ■

בגזירת שיערה אחת. (מ"ב ס"ק ג' [והטעם, מדין חצי שיעור שאסור מן התורה]).

אמנם, כ"ז בגזור סתם שיערה מראשו, אבל שיערה לבנה מתוך שערות שחורות או להיפך, אף בשיערה אחת יש חיוב כרת או חטאת. (שו"ע שם.) והטעם, מפני שבאופן זה הוא מקפיד אפילו על שיערה אחת, שלא יהיה נראה כאדם זקן וכדו', וע"כ זה נחשב למלאכה אף בשיערה אחת. (מ"ב ס"ק ד.) (ועי' להלן שזה אסור מן התורה אף בתולש ביד).

וצריך לדעת, שלגבר יש איסור להוציא שיערה לבנה מתוך שחורות או להיפך, אפילו ביום חול. והטעם, משום איסור "לא ילבש גבר שמלת אשה", דהיינו שאסור לגבר להתייפות כמו אשה, ודבר זה דרך נשים להקפיד בזה להתנאות. (שו"ע שם.) [ובכל אופן כשגבר רוצה להוציא שערות לבנות מתוך שחורות לצורך איזה דבר, עליו לעשות שאלת חכם].

האם ישנו הבדל בין תלישת השיער לגזירתו במספריים?

איסור הסרת שיער בשבת ישנו בין אם

ראשו, א"כ זוהי מלאכה שאינה צריכה לגופה, [צריכה לגופה - תלישה לצורך השערות, שאינה צריכה לגופה - תלישה שלא לצורך השערות עצמן], והדבר תלוי במחלוקת שהביא השו"ע (סימן שט"ז סעיף ח'). אם מלאכה שאינה צריכה לגופה אסורה מן התורה או רק מדרבנן.

דעת הריב"ש, וכן הוא פסק השו"ע, (כן כתב הביאור הלכה הנ"ל ע"ש.) שמלאכת גוזז הייתה נעשית במשכן לצורך העורות [כגון בעורות תחשים] לנקותן מן הצמר שעליהן. ולפי"ז, אף שתולש שערות כשאינו צריך להם, אלא בשביל שהדבר מפריע לו על ראשו, יש בזה איסור מדאורייתא לכו"ע, שהרי לזה הייתה נעשית המלאכה אף במשכן.

האם גם גזירת שיערה אחת אסורה מן התורה?

ישנו חילוק בין הגוזר שתי שערות לגוזר שיערה אחת בלבד. שחיוב כרת או חטאת יש רק בגזירת שתי שערות, אבל בגזירת שיערה אחת אין חיוב. (שו"ע סימן ש"מ סעיף א.) אך עכ"פ ישנו איסור מן התורה אף

לומדים הלכה למעשה בשיטה ייחודית בקצרה, בעיון או לסמיכה ברבנות

איך לומדים:

ליווי ותמיכת רב

מענה רב לשאלות במייל ובטלפון, הכנה וסיוע לבחינות הרבנות

מבחנים

תקבל כלים ועוזרים ללימוד, לזיכרון ולהעמקה המביאים לשליטה בחומר לאורך זמן

שיעורים

כל 3 ימים תקבל למייל שיעור הכתוב בשיטה בהירה וממוקדת

הירשם עוד היום לאחד ממסלולי הלימוד שלנו
והצטרף לאלפי לומדים בארץ ובעולם
המגיעים לרמה גבוהה בידיעת ההלכה

לקבלת העלון ישירות למייל שלך: daat@limd.co.il

